

Centire: Riešenia a východiská pre zmiernenie dopadov krízy na samosprávu na Slovensku

Bratislava, 5. augusta 2009

Daňové príjmy za rok 2009 budú nižšie takmer o miliardu eur. Na základe prognózy daňových príjmov verejnej správy na roky 2009-2012, uverejnenej Ministerstvom financií SR (MF SR) 2. júla 2009, ktorá aktualizovala prognózy daňových príjmov z februára 2009, sa očakáva, že **daňové príjmy za rok 2009 budú o 966,9 miliónov eur nižšie**. Z toho **obciam poklesnú daňové príjmy o 129,55 miliónov eur** a **pokles daňových príjmov vyšších územných celkov (VÚC) je 46,545 mil. eur**. Špecialisti spoločnosti Centire na základe dlhoročných odborných skúseností v oblasti samosprávy vypracovali zoznam účinných riešení a postupov, ktoré majú potenciál pomôcť obciam a vyšším územným celkom ušetriť prostriedky a minimalizovať dopady hospodárskej krízy na samosprávu.

Ako sa dá čo najúčinnšie reagovať na krízu?

Hospodárska kríza bude mať určite dopad na príjmy miestnych a regionálnych samospráv nielen tento rok, ale aj ten nasledujúci. Podobná situácia sa môže v budúcnosti opakovať. Preto chceme na základe našich skúseností komunikovať niekoľko myšlienok a námetov realizovateľných zo strany štátu a samotnej samosprávy, ktoré zmierňujú dopady krízy na samosprávu.

1. Čo môžu urobiť samosprávy

Faktom je, že samosprávy sa spravujú samé, tak ako iné samostatne hospodáriace organizácie a prostriedky, ktoré na to majú, môžu kolísať. Pri riešení situácie je potrebné hľadať skryté rezervy na strane príjmov aj výdavkov. Mnohé samosprávy už začali konať a úplne zastavili investičné

centire

výdavky či zmrazili alebo limitovali niektoré bežné výdavky, napr. na odmeny zamestnancom, na služobné cesty a telefóny.

a) Zníženie výdavkov samospráv

1. Spolupráca obcí pri poskytovaní služieb občanom a zefektívnenie výkonu podporných činností

Úspory pri zabezpečovaní hlavného poslania samosprávy – služieb občanom – sa dajú dosiahnuť priamou spolupracou obcí pri spoločnom poskytovaní týchto služieb. Rozsah spoločne poskytovaných služieb môže byť široký: od zriaďovania tzv. **spoločných úradovní** (dnes poznáme napr. spoločný stavebný úrad), cez spoločné riešenie zberu a likvidácie odpadu, kanalizácie, verejnej dopravy až po poskytovanie sociálnych služieb či prevádzkovanie knižníc, divadiel a múzeí.

„Ďalším priestorom pre úspory je spoločné zabezpečenie podporných činností obcí (napr. vedenie účtovníctva, spracovanie personalistiky a mzdovej agendy, správa a údržba majetku, správa informačných a komunikačných technológií, zabezpečenie verejného obstarávania, ...) pre viacero obcí, ktoré sa na takomto postupe dohodnú. V prípade stredných a väčších miest pripadá do úvahy centralizácia všetkých podporných činností pre mestský úrad a všetky jeho mestské organizácie. Na základe našich skúseností predpokladáme možnú celkovú úsporu v prípade centralizácie podporných činností vo výške približne 10-20%.“, myslí si Juraj Lott, Manager Business Consulting SL spoločnosti Centire.

2. Benchmarking

Krokom vpred pri hľadaní úspor pri vykonávaní hlavne originálnych kompetencií samospráv by mohlo byť aj širšie zdieľanie informácií o vlastných nákladoch na tieto činnosti medzi jednotlivými samosprávami formou benchmarkingu. Podstata benchmarkingu spočíva v tom, že pri výkonoch, ktoré sú vykonávané obdobným spôsobom v každej samospráve, je možné určiť a následne porovnať medzi sebou výšku nákladov, dĺžku trvania, počet zamestnancov atď. a na základe týchto informácií hľadať najlepšie riešenia. Medzi

činnosti vhodné pre benchmarking patria napr. údržba zelene, kultúra, údržba miestnych komunikácií, ale aj mestská administratíva.

3. E-government

Jednou z možností ako efektívnejšie poskytovať služby občanom a výrazne znížiť výdavky samospráv je zavedenie služieb e-governmentu. **„Elektronické prijímanie a vybavovanie žiadostí od občanov výrazne urýchľuje proces schvaľovania a celková agenda jednotlivých úradníkov sa tak znižuje, čím sa vytvára kapacita pre výkon odbornej práce.“**, hovorí Martin Gálik, Manager IT Solutions SL spoločnosti Centire. Vo Veľkej Británii napr. všetkých 388 miestnych samospráv počas piatich rokov premenilo svoju kompletnú agendu do elektronickej podoby. Často využívanou službou v GB je prihlasovanie detí do základných škôl, takýto spôsob využíva dnes viac ako 90% rodičov. Digitálne systémy ušetrili britskej samospráve iba v marci 2008 náklady na prevádzku vo výške 1,6 mld. libier.¹

Pri elektronickej službe Turčianske Teplice ako prvé na Slovensku zaviedli už v apríli 2009 poskytovanie trinástich elektronických služieb prostredníctvom internetu. Tým odbremenili občana od nutnosti osobnej návštevy úradu a papierovania a svojim zamestnancom uľahčili prácu pri spracovávaní vybraných podaní od občanov.

E-government je jednoznačne cesta ako verejnosti priniesť služby efektívnejšie, kvalitnejšie a lacnejšie.

4. Platy zamestnancov a poslancov

Takmer štvrtina príjmov samospráv ide na platy úradníkov a poslancov. Je potrebné znížiť, resp. zastaviť vyplácanie odmien, prehodnotiť systémy odmeňovania a v tejto situácii zaviesť motiváciu zamestnancov priamo naviazanú na dosahovanie cieľov a výsledky hospodárenia. „Práve dnes je čas na definovanie nových systémov odmeňovania v samospráve, ktoré budú viac flexibilné a viac cieľovo orientované.“, je presvedčený Juraj Lott, Manager Business Consulting SL spoločnosti Centire.

¹ (Zdroj: prednáška Petra Blaira, Department for Communities & Local Government UK na konferencii ITAPA: Moderné mesto)

5. Počet poslancov

V súčasnosti pôsobí v ôsmich samosprávnych krajoch (VÚC) 412 poslancov. V súvislosti s nadchádzajúcimi voľbami je možné ich počet znížiť, keďže zastupiteľstvá môžu do 65 dní pred voľbami rozhodnúť aj o zmene počtu poslancov. Celkovo **v orgánoch samospráv obcí pôsobí 21 272 poslancov**. Čo sa týka počtu komunálnych poslancov, ich počet sa odvodzuje od počtu obyvateľov v obci a sú udané hranice medzi minimálnym a maximálnym počtom poslancov. Veľká časť obcí však ostáva na maximálnej hranici a tu vidíme reálne možnosti zníženia počtu poslancov a aj takýmto spôsobom zavádzať racionálne opatrenia.

b) Zvýšenie príjmov samospráv

1. Príjmy z hospodárenia s majetkom

Samosprávy by mali začať zvyšovať svoju finančnú samostatnosť a mieru sebestačnosti prostredníctvom zvyšovania výnosov z majetku obce, prehodnotiť potrebu majetku samosprávy a ich opráv a zväziť jeho prenájom, resp. predaj, tieto získané peniaze by mali investovať do ďalšieho rozvoja obce. **„Je vhodné urobiť detailnú finančnú a technickú analýzu majetku, ktorý má obec v správe a prijať jasné závery smerujúce k:**

- zvýšeniu možných príjmov z prenájmu majetku,
- zmene spôsobu využitia majetku,
- rozhodnutiu o predaji majetku, ktorý nie je možné v správe obce efektívne využívať.“, hovorí Juraj Lott, Manager Business Consulting SL spoločnosti Centire.

2. Efektivita mestských organizácií

Pri znižovaní výdavkov a hľadaní možných dodatočných príjmov nesmieme zabudnúť na mestské organizácie. Všetky mestské organizácie by mali prejsť rovnakým procesom racionalizácie svojich činností a manažmenty mestských firiem by mali prijať také opatrenia, aby zvýšili svoj zisk. Je čas na prehodnotenie existencie všetkých organizácií a prípadne hľadanie možností zlúčenia niektorých organizácií s cieľom dosiahnutia vyššej efektivity zoštíhlenie aparátu.

3. Miestne dane a poplatky

Zvyšovanie miestnych daní a poplatkov ako ekonomického nástroja obcí a miest by síce umožnilo dosiahnuť vyšší príjem v rozpočte, ale len z krátkodobého hľadiska a skôr by spôsobilo v budúcnosti útlm aktivít a príjmov do rozpočtu. Každopádne v tejto súvislosti je vhodný čas na prehodnotenie a obmedzenie rôznych výnimiek a úľav.

c) Hľadať alternatívne možnosti financovania

Z dlhodobého pohľadu je pre mestá a obce nebezpečné zastaviť z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov rozvojové projekty. O to viac je nevyhnutné zvýšiť vlastnú kapacitu pre možnú realizáciu projektov financovaných z iných ako rozpočtových zdrojov.

1. Eurofondy

Jednou z možností je prefinancovanie plánovaných projektov z fondov EÚ. **Objem finančných prostriedkov z fondov EÚ, ktoré boli alokované pre Slovenskú republiku pre roky 2007-2013 je 11,36 mld. eur. Z toho 1,44 mld. eur je určených pre samosprávu v rámci Regionálneho operačného programu.** Samosprávy sa môžu ďalej uchádzať o finančné prostriedky z ďalších operačných programov, je možné čerpať pomernú časť z 4,01 mld. eur. „Implementáciu typických infraštrukturálnych projektov financovaných zo zdrojov EÚ (ako napríklad rekonštrukcie základných škôl) je treba vnímať v širšom kontexte: o realizáciu týchto projektov sa zvyčajne uchádzajú stredné a menšie slovenské stavebné firmy, často ide o lokálne firmy, ktoré logicky vedia zrealizovať projekt za najvýhodnejšiu cenu. **Preto majú tieto projekty okrem samotnej rekonštrukcie pozitívny dopad aj na vytvorenie nových pracovných miest a tým aj na zamestnanosť v regióne.**“, myslí si Tamás Szóke, Manager Euroconsulting SL spoločnosti Centire. A práve preto je žiaduce, aby sa obce aktívne uchádzali o projekty financované z fondov EU, ktoré oživia lokálnu ekonomiku.

2. PPP projekty

Samosprávy by mali začať teraz ešte viac zvažovať alternatívne možnosti financovania rozvoja svojho územia napr. prostredníctvom vytvárania verejno-súkromných partnerstiev (PPP) pre rozvojové projekty alebo poskytovanie služieb samosprávou, aby nestagnovali a aj v budúcnosti získali výnosy z takýchto investícií.

II. Čo môže urobiť štát

1. Zmena pomeru prerozdelenia dane z príjmov fyzických osôb

Jednou z možností zvýšenia príjmov do rozpočtov samospráv môže byť zmena pomeru, v akom je prerozdelená daň z príjmu fyzických osôb v prospech samosprávy - a to zvýšením prerozdeleného pomeru zo súčasných 70,3% pre obce, 23,5% pre VÚC a 6,2% pre štát v prospech obcí a VÚC.

2. Podporiť urýchlenie čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov

„Najmä v čase krízy by malo byť Slovensko čo najefektívnejšie pri čerpaní prostriedkov z fondov EU - takúto možnosť máme teraz, nikdy predtým nebola, ani v budúcnosti po tomto programovacom období sa už nenaskytne v takomto rozsahu. Na úrovni štátnej správy by preto malo byť jednou z hlavných priorít zjednodušenie a zrýchlenie možností čerpania týchto prostriedkov zo strany samospráv. Pre samosprávy je potrebné tiež umožniť vo väčšej miere využívať predfinancovanie a zálohové platby pri realizácii projektov a maximálne urýchliť refundáciu prostriedkov.“, myslí si Renáta Kiselicová, General Director spoločnosti Centire.

3. Ocenenie výkonov preneseného výkonu štátnej správy a prísne posudzovanie dopadov prijímanej legislatívy na rozpočty obcí

„Navrhujeme aby boli objektívne vyčíslené náklady na tie činnosti samosprávy, ktoré vykonávajú ako prenesený výkon štátnej správy (napr. stavebné konanie, sociálne služby, ...). Ak štát posúva na samosprávu výkon ďalších kompetencií alebo mení spôsob výkonu už prenesených kompetencií, mal by byť vždy posúdený konkrétny dopad

centire

zmeny na rozpočet samosprávy.", hovorí Renáta Kiselicová, General Director spoločnosti Centire.

To isté platí aj všeobecne pre akékoľvek prijímanie legislatívnych zmien – napr. februárový protikrízový balíček opatrení so sebou priniesol krátenie príjmov rozpočtu samospráv, a to zvýšením nezdaniteľnej časti dane z príjmu a tzv. zamestnaneckou prémie – 93,8% tohto zníženia výberu dane z príjmov fyzických osôb má priamy dopad na príjem samosprávy.

4. Flexibilné rozpočty

Štát môže začať vykonávať postupné kroky smerom k flexibilnejšiemu využívaniu rozpočtov samospráv. Príkladom je zmena zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, ktorá by v tomto a budúcom roku územným samosprávam umožnila použiť na bežné výdavky aj príjmy z kapitálového rozpočtu alebo finančné prostriedky z minulých rokov.

5. Zlúčenie termínov volieb do orgánov VÚC a samospráv

K úspore v dlhodobejšom horizonte môže prispieť aj zlúčenie termínov volieb do orgánov VÚC a samospráv. Volby do orgánov samosprávnych krajov (VÚC), ktoré sa na Slovensku uskutočnia 14. 11. 2009, by mali stáť viac ako 9,7 milióna eur. Technické zabezpečenie volieb do orgánov samosprávy obcí stojí približne rovnako a teda ak by sa volilo v jeden termín, celkové náklady na voľby by mohli byť o približne tretinu nižšie.

Kto je Centire?

Spoločnosť Centire s.r.o. je na trhu poradenských služieb od roku 1994. Disponuje dlhoročnými skúsenosťami v oblastiach procesného riadenia, organizačného riadenia, kontrolingu, poradenstva v oblasti fondov EÚ a informačných technológií. Úspechy spoločnosti Centire sú postavené na jedinečných znalostiach, skúsenostiach, špičkovom odbornom tíme rádovo 100 interných zamestnancov a veľkom množstve úspešne realizovaných projektov. Kvalifikovaní slovenskí a aj zahraniční experti realizujú náročné projekty nielen pre samosprávu, ale aj pre štátnu správu a nadnárodné spoločnosti v SR a zahraničí. Počas svojej pôsobnosti realizovali odborníci

centire

Centire viac ako 40 rôznych projektov z oblasti poradenstva pre štátnu správu a viac ako 60 projektov pre samosprávu v Slovenskej republike, Českej republike a Čiernej Hore.

V Slovenskej republike má Centire sídlo v Bratislave s pobočkou v Košiciach, v Českej republike v Prahe a Olomouci.

Skúsenosti spoločnosti Centire so samosprávou:

1. Procesné audity: Spoločnosť Centire zrealizovala viacero procesných auditov mestských úradov (napr. Martin, Malacky, Prešov,..). Preto dokonale pozná pracovné postupy a obeh dokumentácie MsÚ. Na základe toho spoločnosť navrhla optimálne riešenie pre informatizáciu procesov MsÚ prostredníctvom produktu Centire eFFICE 4 City.

2. Efektívne riadenie ekonomiky mesta: Spoločnosť Centire zrealizovala viaceré projekty zamerané na zvýšenie efektivity riadenia mestských organizácií a riadenia financií rozpočtu mesta (napr. Prešov, Liptovský Mikuláš, ...).

3. Spracovanie projektov na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ: Spoločnosť Centire dlhodobo pracuje v oblasti komplexného zastrešenia problematiky čerpania fondov EÚ (napr. Spišská Belá, Snina, Martin,...).

4. PHSR (plány hospodárskeho a sociálneho rozvoja): Spoločnosť Centire zrealizovala viacero PHSR (napr. Pezinok, Revúca, Levice, Nitra,...).

V prípade záujmu o ďalšie informácie kontaktujte prosím:

Jana Kulková

Marketing Specialist

0902 900 761

jana.kulkova@centire.com

Centire, s.r.o.

Záhradnícka 72, 821 08 Bratislava 2

Tel.: 00421 2 5010 9811

Fax: 00421 2 5010 9888

IČO: 35 731 982

DIČ: 2020210951

IČ DPH: SK2020210951

Slovenská republika

Okresný súd Bratislava I

vložka číslo: 15939/B

www.centire.com